

FINANCES AND BANKING

Ганна Даценко, к. е. н., докторант

Хмельницький національний університет, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Hanna Datsenko, PhD in Economics, ScD candidate

Khmelnytskyi National University, Ukraine

PROBLEMS AND PROSPECTS OF IMPROVING FINANCIAL SAFETY OF ECONOMIC ENTITIES

The article defines the essence and content of the notion "financial security of economic entities", the main purpose, object and approaches to ensuring financial security of economic entities are analyzed; the essential characteristics according to the object-subject structure is carried out. The use of the system approach allowed to systematize the main elements of the financial security of economic entities, among which the basic principles and functions of its provision are highlighted. The investigation of the financial apparatus of the financial system of non-financially contributing entities was connected with the study of risks and threats. In this regard, clarifications have been made on understanding the differences between the above concepts, which enables to provide the most effective level of financial security of economic entities in the modern competitive environment.

Keywords: financial safety, provision, economic entities, system approach, structure.

Постановка проблеми. Фінансові кризи, які є особливо відчутними за останній період для нашої країни, призводять до уповільнення її як економічного, так і соціального та політичного розвитку. Крім того, українські реалії свідчать про стрімкий спад суспільного виробництва, уповільнення науково-технічного розвитку, поглиблення негативних процесів в інвестиційній сфері, посилення безробіття, що призводить до істотного зниження рівня життя населення. Вкрай вразливими є кризові явища для суб'єктів господарювання, які змушені вести постійну боротьбу за виживання. За таких умов особливої актуальності набувають питання щодо розробки якісно нових підходів, спрямованих на забезпечення максимальної захищеності суб'єктів господарювання від негативного впливу різного роду загроз, а також їх адаптованість до умов зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню теоретико-методологічних та науково-практичних основ забезпечення фінансової безпеки підприємств присвятили свої праці такі провідні вчені, як О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко¹, М. Д. Білик², І. І. Біломістна³, І. О. Бланк⁴, І. С. Гостєва⁵, М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева⁶,

¹ Ареф'єва, О. В., Кузенко Т. Б. (2009). Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*, 1, 9-103.

² Білик М. Д. (2008). Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці. *Формування ринкових відносин в Україні*, 4(83), 129-133.

³ Біломістна І. І., Хоречко В. Є. (2012). Механізм забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*, 6 (32), 305–307.

⁴ Бланк І. А. (2004). *Управління фінансовою безпекою підприємства*. Київ: Ельга, Ника-Центр, 776.

⁵ Гостєва І. С. (2012). Шкода як головна категорія небезпеки у предметній області безпекознавства. *Відповідальна економіка*, 4, 147–149. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/viec_2012_4_51> (2019, березень, 04).

⁶ Єрмошенко М. М., Горячева К. С. (2010). *Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство*. Київ: Національна академія управління, 232.

І. О. Ревак¹, Судакова О. І.², В. В. Шелест³. Водночас аналіз наукових досліджень цих авторів дозволив встановити, що на сьогодні у науковій літературі не достатньо уваги приділено визначенню поняття «фінансова безпека суб'єктів господарювання», не з'ясовані підходи щодо її реалізації; не визначені складові забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання». За таких умов виникає ускладненість процесів прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. У зв'язку із недостатньою розробленістю та недослідженістю окреслених питань не викликає сумнівів актуальність тематики даного дослідження, що зумовили визначення її мети та основних завдань.

Цілі статті. Метою статті є розкриття сутнісних характеристик фінансової безпеки суб'єктів господарювання та особливостей її забезпечення як інструменту ефективної реалізації фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на актуальність дослідження фінансової безпеки суб'єктів господарювання в аспекті вирішення проблеми, пов'язаної із її забезпеченням, варто акцентувати увагу на її тісний взаємозв'язок з фінансовою безпекою держави. Це пояснюється тим, що створена підприємствами додана вартість формує на державному рівні валовий внутрішній продукт.

Крім того, підґрунтям до формування концепції фінансової безпеки суб'єктів господарювання виступають концептуальні засади фінансової безпеки держави. Разом із тим, виокремлення проблем, які існують у фінансовій системі України, а також шляхи їх вирішення мають місце в Концепції національної безпеки у фінансовій сфері⁴, схваленій Розпорядженням КМУ № 569-р від 15 серпня 2012 року.

Враховуючи приведені вище, основною умовою ефективного формування фінансового контролю суб'єктів господарювання є їх здатність виявляти, попереджувати та здійснювати захист від негативного впливу ризиків та загроз, особливо при реалізації фінансової діяльності.

Термін «фінансова безпека» носить складний та неоднозначний характер, оскільки є складною багаторівневою системою, яка розгалужується на окремі підсистеми, що мають власні ознаки та специфічну структуру. Саме тому, як серед вітчизняних, так і зарубіжних науковців не існує єдиного трактування терміна «фінансова безпека суб'єктів господарювання». Відзначимо, що ототожнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання із фінансовою безпекою держави є помилковим, оскільки за таких умов відбувається екстраполяція дослідження в межах поставленої нами мети та сформованих завдань із мікро- на макрорівень.

Особливо помітним є вплив зі сторони держави на рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання державної та комунальної форм власності, завдяки чому держава володіє найбільшою кількістю активів у вітчизняній економіці⁵.

Широкого розповсюдження термін «фінансова безпека» у вітчизняній економіці набув з моменту набуття незалежності України, але особливе місце ця категорія почала займати після виходу із світової фінансово-економічної кризи, який пов'язують із періодом 2008–2009 років⁶.

Значення параметрів фінансової безпеки має бути достатнім для того, щоб забезпечити належне функціонування економіки, а сформований при цьому механізм фінансового контролю повинен протистояти негативному впливу загроз чи ризиків.

Через те, авторське визначення фінансової безпеки суб'єктів господарювання має наступну інтерпретацію: це система, що є складовою економічної безпеки і спрямована на створення необхідних фінансових передумов для забезпечення фінансової рівноваги та стабільності

¹ Ревак І. О. (2009). Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2, 241-251.

² Судакова О. І. (2008). Стратегічне управління фінансовою безпекою. *Економічний простір*, 9, 140-148.

³ Шелест В. В. (2009). Управління фінансовою безпекою довірчого товариства. *Актуальні проблеми економіки*, 3 (93), 183-184.

⁴ *Розпорядження про схвалення Концепції національної безпеки у фінансовій сфері, 2012.* (Кабінет Міністрів України). Офіційний сайт Верховної Ради України <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-p>> (04 березня 2019).

⁵ *Розпорядження про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, 2015.* (Кабінет Міністрів України). Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. <<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248295032>> (06 березня 2019); Офіційний сайт Аудиторської палати України (2019). *Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики* <<https://www.aru.com.ua/>> (2019, березень, 04).

⁶ Білик, М. Д. (2008). Роль стабільної діяльності підприємств у їх фінансовій безпеці. *Формування ринкових відносин в Україні*, 4 (83), 129-133.

найважливіших фінансових параметрів розвитку суб'єктів господарювання, які мають вартісну оцінку показників і визначають ступінь захищеності їх фінансових інтересів та реалізації завдань, ідентифікують реальні і потенційні загрози зовнішнього та внутрішнього середовища в умовах забезпечення стійкого розвитку та зростання суб'єктів господарювання.

Як правило, при дослідженні фінансової безпеки суб'єктів господарювання формують понятійний апарат, до якого доцільно віднести визначення мети, предмета, об'єкта та суб'єкта зазначеної категорії. Таким чином, основною метою фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що впливає із її сутності, є забезпечення фінансової рівноваги та стабільності найважливіших фінансових параметрів розвитку суб'єктів господарювання із ефективним використанням заходів, прийомів та важелів, що ґрунтуються на певних принципах та функціях, щодо вироблення стійкості та протидії впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати захист його фінансових інтересів, реалізацію місії і завдань щодо забезпечення стійкого розвитку та зростання суб'єктів господарювання.

Виходячи із проведених досліджень, предметом фінансової безпеки суб'єктів господарювання є їх діяльність, що реалізується за допомогою сформованих принципів, функцій, заходів, прийомів та важелів, пов'язаних із забезпеченням фінансової безпеки, яка спрямована на об'єкти фінансової безпеки.

Подальше дослідження сутності категорії «фінансова безпека суб'єктів господарювання» вимагає необхідності порівневого обґрунтування її сутнісних характеристик за об'єктно-суб'єктною структурою (рис. 1.). Відповідно до представленої вище схеми за порівневим суб'єктно-об'єктним підходом забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання є цілеспрямованим впливом посадових осіб, наділених відповідними повноваженнями, на фінансову систему підприємства, його внутрішнє та зовнішнє середовище з метою досягнення високої фінансової стійкості та захищеності його фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз для забезпечення стійкого розвитку та зростання підприємства. Вплив зовнішніх суб'єктів на забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання може бути як прямим так і опосередкованим; за їх рішенням можуть реалізовуватись окремі заходи, спрямовані на забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

В ході подальших досліджень доведено, що забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання повинне ґрунтуватись на певних принципах, під якими прийнято розуміти певне керівне положення, якого варто дотримуватись у процесі впливу на стан фінансової безпеки (табл. 1).

Водночас при дослідженні фінансової безпеки суб'єктів господарювання важливо виділити функції, на яких ґрунтується її забезпечення. Так, за переконаннями авторів, функції зазначеної категорії зводяться до наступних: планування і прогнозування¹; обліку і контролю; організації і регулювання; мотивації та стимулювання²; планування; організації і регулювання; стимулювання; контролю у складі обліку, аналізу і аудиту²; формування ефективних інформаційних систем; аналіз фінансової безпеки; планування заходів із забезпечення фінансової безпеки; розробка результативної системи стимулювання реалізації прийнятих рішень щодо забезпечення фінансової безпеки та здійснення ефективного контролю за реалізацією таких рішень³, інформаційна; попереджувальна (превентивна); практична; прогностична; регулювальна; захисна; контрольна⁴.

Критичний підхід до систематизації функцій фінансової безпеки суб'єктів господарювання дозволив сформулювати табл. 2. В ході подальших досліджень нами було виявлено, що однією із рушійних сил розвитку фінансової діяльності підприємства, а також забезпечення його фінансової безпеки є фінансові інтереси, які потребують формування та подальшої реалізації за допомогою використання певних фінансових інструментів. Розгляд фінансових інтересів на рівні підприємства передбачає сукупність поглядів власників, керівників, управлінського персоналу та розвитку підприємства та забезпечення на цій основі його фінансової безпеки⁵.

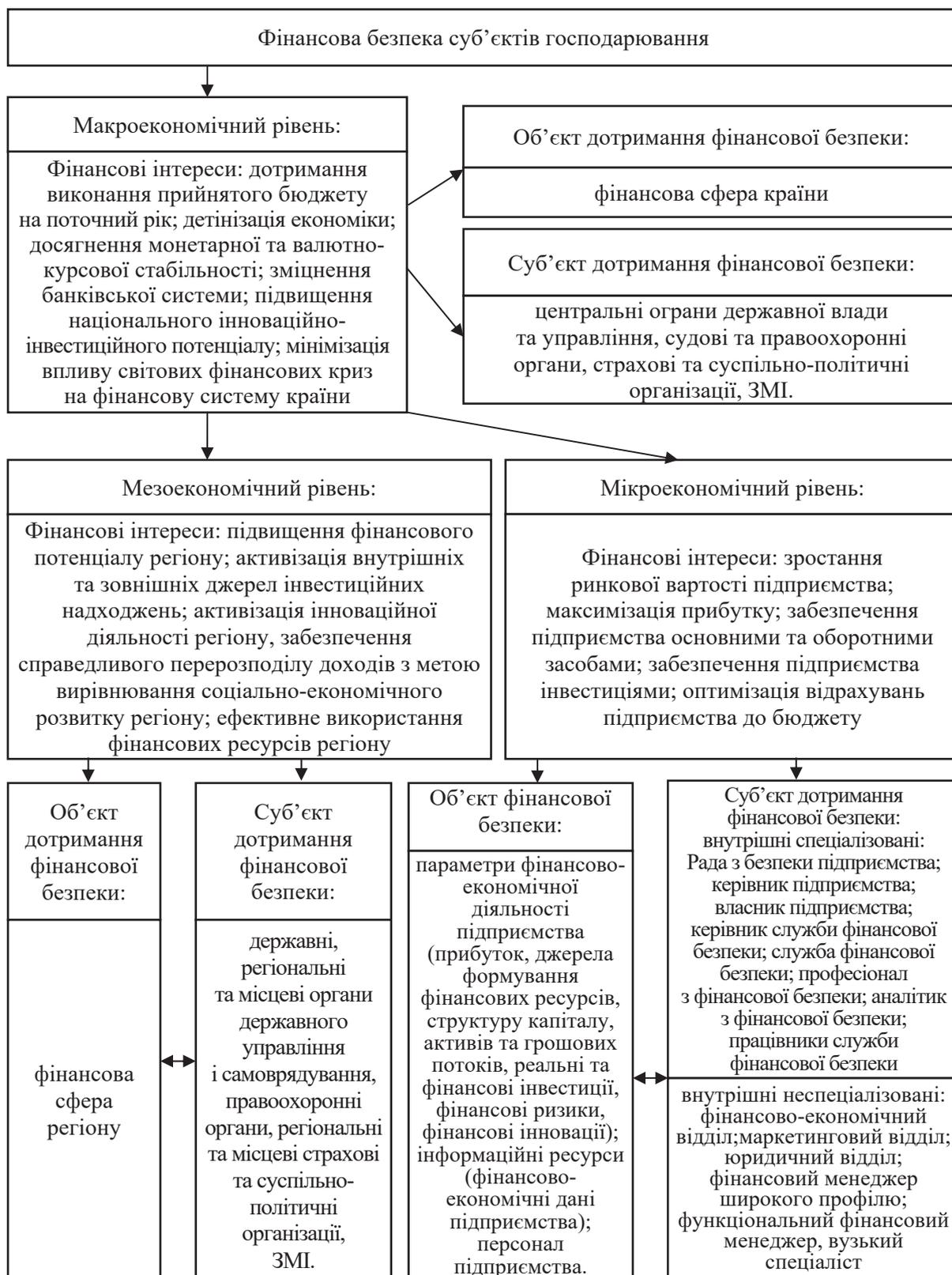
¹ Біломістна, І. І., Хоречко, В. С. (2012). Механізм забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств. *Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал*, 6 (32), 305-307.

² Судакова, О. І. (2008). Стратегічне управління фінансовою безпекою. *Економічний простір*, 9, 140-148.

³ Шелест, В. В. (2009). Управління фінансовою безпекою довірчого товариства. *Актуальні проблеми економіки*, 3 (93), 183-184.

⁴ Ревак, І. О. (2009). Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2, 241-251.

⁵ Бланк, І. А. (2004). *Управление финансовой безопасностью предприятия*. Киев: Эльга, Ника-Центр, 776; Ермошенко, М. М., Горячева, К. С. (2010). *Финансовая складовая економічної безпеки: держава і підприємство*. Київ: Національна академія управління, 232.

Рис. 1. Рівні фінансової безпеки суб'єктів господарювання за об'єктно-суб'єктною структурою

* - власна розробка автора

Принципи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Принципи	Характеристика
Комплексності	Забезпечення фінансової безпеки персоналу, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів від можливих загроз всіма доступними законними засобами і методами.
Законності	Розробка системи безпеки на основі законодавства в сфері підприємницької діяльності, захисту інформації, приватної охоронної діяльності, а також інших нормативно-правових актів з безпеки.
Системності	Передбачає взаємозв'язок та взаємоузгодженість усіх елементів системи забезпечення фінансової безпеки підприємства.
Стратегічної цілеспрямованості	Передбачає відсутність суперечностей між прийнятими управлінськими рішеннями забезпечення фінансової безпеки та цілями реалізації загальної стратегії фінансового розвитку підприємства.
Інтегрованості	Система забезпечення фінансової безпеки підприємства має бути органічно інтегрована у загальну систему управління як економічною безпекою підприємства, так і систему менеджменту підприємства.
Законності	Розробка системи фінансової безпеки має ґрунтуватись на об'єктивних економічних законах в сфері підприємницької діяльності, інформаційної захищеності, приватної охоронної діяльності, а також інших нормативно-правових актах з фінансової безпеки.
Адекватності	Заходи, спрямовані на реагування щодо загроз фінансовим інтересам підприємства, мають відповідати визначеним критеріям (реагування на виникнення та нейтралізацію загроз, величину можливих збитків).
Свочасності	Постановка завдань фінансової безпеки повинна здійснюватись ще на ранніх етапах розробки системи забезпечення фінансової безпеки шляхом аналізу і прогнозування загроз.
Безперервності	Процес управління фінансовою безпекою підприємства має здійснюватися безперервно.
Гнучкості	Елементи системи забезпечення фінансової безпеки підприємства мають бути адаптованими до змін зовнішніх та внутрішніх факторів.
Економічної доцільності	Забезпечення фінансової безпеки підприємства повинне передбачати зіставність можливого збитку і витрат (ефективність – вартість).
Оперативності	Система забезпечення фінансової безпеки передбачає його швидку реакцію на виникнення реальних і потенційних загроз та своєчасне прийняття відповідних рішень управлінського характеру.
Спеціалізації	Передбачає залучення до розробки засобів захисту фінансової безпеки спеціалізованих організацій, де є вузькі спеціалісти, підготовлені до конкретного виду діяльності із забезпечення фінансової безпеки.
Варіативності	Кожне управлінське рішення у сфері забезпечення фінансової безпеки повинне розроблятися у кількох альтернативних варіантах із врахуванням визначених критеріїв.
Взаємодії і координації	Передбачає здійснення заходів забезпечення фінансової безпеки на основі чіткої взаємодії зацікавлених підрозділів і служб.
Ефективності	Витрати на заходи, пов'язані із ліквідацією, нейтралізацією чи мінімізацією загроз фінансовим інтересам підприємства мають бути меншими, ніж можливі збитки від їх реалізації.
Вдосконалення	Забезпечення фінансової безпеки підприємства відбувається на основі застосування нових технічних засобів захисту з урахуванням змін в методах і засобах розвідки і промислового шпигунства, нормативно-технічних вимог, накопиченого вітчизняного і зарубіжного досвіду.
Відповідальності	Передбачає відповідальність персоналу і керівництва за стан фінансової безпеки підприємства.
Централізації управління	Передбачає самостійне функціонування системи фінансової безпеки за єдиними принципами.

Функції забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Функції	Характеристика
Аналізу	Передбачає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єктів господарювання з метою виявлення загроз їх фінансовим інтересам, оцінку загроз за ймовірністю їх реалізації, можливими наслідками для підприємства, а також розрахунок і оцінку основних показників-індикаторів рівня його фінансової безпеки.
Планування	Забезпечує стратегічне, поточне (тактичне), оперативне планування фінансової безпеки суб'єктів господарювання на основі проведеного аналізу стану фінансової безпеки.
Розподілу	Полягає у забезпеченні формування, використання та розподілу ресурсів суб'єктів господарювання при забезпеченні їх сталого функціонування та розвитку.
Прогнозування	Передбачає прогнозування можливих загроз, ризиків, а також дестабілізуючих факторів, причин їх виникнення та наслідків їх прояву, організацію діяльності з запобігання та усунення впливу загроз й ризиків на фінансові інтереси суб'єктів господарювання, а також ліквідацію наслідків впливу дестабілізуючих факторів.
Контролю	Забезпечує проведення попереднього, поточного та заключного контролю за ходом реалізації рішень у сфері фінансової безпеки суб'єктів господарювання, включаючи вибір контрольних показників, виявлення ступеня відхилень фактичних показників від запланованих по кожному із параметрів та з'ясування їх причин, прийняття рішень про ліквідацію встановлених відхилень.
Попередження (превентивна)	Спрямована на запобігання стану фінансової безпеки суб'єктів господарювання негативному впливу ризиків і загроз.
Стабілізації	Полягає у створенні та підтриманні рівноважного стану фінансової системи суб'єктів господарювання, що не призводитимуть до порушення закономірностей її функціонування та розвитку.
Захисту	Передбачає створення вагомих фінансових протидій загрозам та небезпекам фінансової системи, що можуть призвести до кризового стану навіть за умови перебування суб'єкта господарювання у стані стійкої фінансової рівноваги.
Адаптації	Полягає у створенні системи гнучкого та швидкого реагування на незначні флуктуації зовнішнього економічного середовища, що запобігатиме порушенню рівноважного розвитку суб'єктів господарювання.
Регулювання	Передбачає посилення взаємозв'язку фінансової політики та основних напрямів економічного розвитку суб'єктів господарювання, забезпеченні ліквідності, платоспроможності та рентабельності, посиленні фінансової стійкості підприємства тощо.
Стимулювання	Передбачає побудову системи заохочення або ж навпаки розробку заходів дисциплінарного впливу (санкції, штрафи) суб'єктами забезпечення фінансової безпеки підприємства за досягнення чи недосягнення виконавцями відповідних цілей управлінської діяльності, нормативних показників фінансової безпеки, виконання чи невиконання планових завдань.

Разом із тим, дослідження понятійного апарату фінансової безпеки суб'єктів господарювання неозоривно пов'язане із вивченням ризиків та загроз, а також розробкою інструментарію щодо їх уникнення або нейтралізації.

Підтримуючись підходу автора¹, яка вважає що: «...не кожна потенційна небезпека є загрозою. Прояв будь-якої небезпеки може з часом перетворитися на загрозу та призвести до виникнення шкоди, якщо керівний склад підприємства вчасно не застосує адекватних заходів щодо нейтралізації такої небезпеки», автором сформована думка стосовно того, що ведення успішної фінансово-господарської діяльності підприємством і забезпечення на цій основі його фінансової безпеки, вимагає саме ідентифікації ризиків та загроз з метою їх попередження, мінімізації впливу або нейтралізації.

Через те, доцільно акцентувати увагу на виокремленні видів саме цих категорій, зважаючи на можливість детальної демонстрації ними сфери чи факторів, які здійснюють вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Залежно від того, наскільки підприємство забезпечене наявними ресурсами, існує кілька варіантів, які вплинуть на його подальше функціонування та розвиток²: у підприємства акумулюється достатньо ресурсів з різних джерел, зокрема внутрішніх, а тому воно має резерви, які здатні забезпечити його успішне функціонування та розвиток; не дивлячись на те, що підприємство практично не має резервів, воно може забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з зовнішніх та частково внутрішніх джерел; зважаючи на те, що підприємство не в змозі забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з внутрішніх та зовнішніх джерел, у нього відсутні резерви для його подальшого функціонування та розвитку.

Виходячи із того, в якій із приведених ситуацій опинилось підприємство, зазнає змін і концепція забезпечення фінансової безпеки підприємства відповідно до обраної стратегії. Реалізація останніх дозволяє досягти суб'єктам господарювання забезпечення стійкості й стабільності, як основи фінансової та загалом його цілісної безпеки.

Висновки. За результатами проведених досліджень стає очевидним, що фінансова безпека суб'єктів господарювання, будучи складовою економічної безпеки, передбачає захищеність їх інтересів і спрямована на створення необхідних фінансових передумов для забезпечення фінансової рівноваги та стабільності найважливіших фінансових параметрів розвитку підприємства для забезпечення стійкості та стабільності функціонування. Наукові результати дозволяють вирішити важливе завдання, яке полягає у визначенні основних умов функціонування фінансової безпеки суб'єктів господарювання, виявленні ключових структурних елементів її забезпечення та притостояння існуючим викликам та загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища, виробленні рекомендацій щодо підвищення функціонування системи фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Подальші дослідження автора полягають у розробці системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, що представляє собою багаторівневу структуру основних взаємопов'язаних між собою елементів, які перебувають у певній ієрархії, що у комплексі із сформованою концепцією підприємства, яка забезпечується на основі обраної стратегії, діють на об'єкт забезпечення фінансової безпеки, завдяки чому суб'єкти господарювання стають захищеними від будь-яких негативних впливів як ззовні, так і з середини.

References:

1. Aref'yeva, O. V., Kuzenko, T. B. (2009). Ekonomichni osnovi formuvannya finansovoyi skladovoyi ekonomichnoyi bezpeki [Economic fundamentals of the formation of the financial component of economic security]. *Aktual'ni problemi ekonomiki*[Actual problems of economy], 1, 98-103. [in Ukrainian].
2. Bilik, M. D. (2008). Rol' stabil'noyi diyal'nosti pidpriyemstv u yix finansovij bezpeci [The Role of Stability of Enterprises in Their Financial Security]. *Formuvannya rinkovix vidnosin v Ukrayini* [Formation of market relations in Ukraine], 4 (83), 129-133. [in Ukrainian].
3. Bilomistna, I. I., Horechko, V. Ye. (2012). Mehanizm zabezpechennya finansovoyi bezpeki promislovyh pidpriyemstv [The mechanism of financial security of industrial enterprises]. *Innovacijna ekonomika*.

¹ Гостева, І. С. (2012). Шкода як головна категорія небезпеки у предметній області безпекознавства. *Відповідальна економіка*, 4, 147–149. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/viec_2012_4_51> (2019, березень, 04).

² Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. (2009). Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*, 1, 98-103.

- Vseukrayins`kij naukovo-virobnichij zhurnal* [Innovative economy. All-Ukrainian Scientific and Production Magazine], 6 (32), 305-307. [in Ukrainian].
4. Blank I.A. (2004). *Upravlenie finansovoj bezopasnost`ju predpriyatija* [Management of financial security of the enterprise]. Kyiv: Jel`ga, Nika-Centr. [in Russian].
  5. Gostyeva I. S. Shkoda yak golovna kategoriya nebezpeki u predmetnij oblasti bezpekoznavstva [Pity as the main category of danger in the subject area of security science]. *Vidpovidal`na ekonomika* [Responsible economy], 4, 147-149. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/viec_2012_4_51> (2019, March, 04). [in Ukrainian].
  6. Yermoshenko, M. M., Goryacheva, K. S. (2010). *Finansova skladova ekonomichnoyi bezpeki: derzhava i pidpriyemstvo* [Financial component of economic security: state and enterprise]. Kyiv: Nacional`na akademiya upravlinnya. [in Ukrainian].
  7. Revak, I. O. (2009). *Mehanizm zabezpechennya finansovoyi bezpeki Ukrayini: teoretichnij aspekt* [The mechanism of financial security of Ukraine: the theoretical aspect]. *Naukovij visnik L`vivs`kogo derzhavnogo universitetu vnutrishnix sprav* [Scientific herald of Lviv State University of Internal Affairs], 2, 241-251. [in Ukrainian].
  8. Sudakova, O. I. (2008). *Strategichne upravlinnya finansovoyu bezpekoyu* [Strategic management of financial security]. *Ekonomichnij prostir* [Economic Space], 9, 140-148. [in Ukrainian].
  9. Shelest, V. V. (2009). *Upravlinnya finansovoyu bezpekoyu dovirchogo tovaristva* [Managing Financial Security of a Trusted Society]. *Aktual`ni problemi ekonomiki* [Actual problems of economy], 3 (93), 183-184. [in Ukrainian].
  10. *Rozporyadjennya pro zatverdjennya Konceptii nacional`noyi bezpeki u finansovij sferi, 2012* (Kabinet Ministriv Ukrayini). [The concept of national security in the financial sphere 2012 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine* <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/569-201_2-r> (2019, March, 04). [in Ukrainian].
  11. *Rozporyadjennya pro zatverdjennya Strategii pidvishhennya effektivnosti diyal`nosti sub`yektiv gospodaryuvannya derzhavnogo sektoru ekonomiky, 2015* (Kabinetu Ministriv Ukrayiny). [Strategy of increasing the efficiency of business entities of the state sector of the economy (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Yedinij veb-portal organiv vikonavchoyi vladi Ukrayiny*. [UNITED PORTAL authorities of Ukraine]. <<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248295032>> (2019, March, 06). [in Ukrainian].
  12. *Mizhnarodni standarti auditu, nadannya vpevnenosti ta etiki*. [International Standards on Auditing, Assurance, and Ethics]. *Oficijnij sajt Auditorov`koyi palati Ukrayini*. [The official site of the Audit Chamber of Ukraine.]. <<https://www.apu.com.ua/>> (2019, March, 04). [in Ukrainian].